

विश्व वातावरण दिवस २०७६ को अवसरमा नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालयद्वारा २०७६ जेठ २२ र २३ गते नेपालगंजमा आयोजित वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन विषयक राष्ट्रिय कार्यशाला गोष्ठीको अन्त्यमा जारी गरिएको

नेपालगञ्ज घोषणापत्र

वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सरोकारको विषय बनेको छ । विभिन्न वैज्ञानिक अध्ययनहरूले प्राकृतिक सम्पदा तथा जनजिविकाको क्षेत्रमा यसका बहुआयामिक प्रभावहरू परेको औल्याएका छन् । नेपाल प्राकृतिक स्रोत, जैविक विविधता र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा धनी देश भएर पनि जलवायु परिवर्तनका प्रतिकूल प्रभावहरूको उच्च जोखिममा रहेको छ । यसै गरी नेपालका वस्तीहरू, मुख्यतः शहरी क्षेत्रहरू, सबै प्रकारका प्रदूषणको चपेटामा परेका छन् । यसले हाम्रो राष्ट्रिय आयको ठूलो हिस्सा हरेक वर्ष जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनिकरण र जोखिममा परेका समुदायको पूनर्स्थापना र वातावरणीय स्वच्छता कायम गर्न खर्चिनु परेको छ ।

वातावरणीय र जलवायु परिवर्तनका समस्याहरूलाई सम्बोधन गर्न विभिन्न नीतिगत, कानूनी र संस्थागत व्यवस्था गरिएको छ । नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाँच्न पाउने मौलिक हकको व्यवस्था गरेको छ । यसै गरी नेपाल वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनसंग सम्बन्धित अन्तराष्ट्रिय सन्धि, महासन्धिहरूको पक्ष राष्ट्र रहेको छ । यी विषयसंग सम्बन्धित नीति, कानून र अन्तराष्ट्रिय दायित्वहरूको कार्यान्वयन गर्नु हामी सबैको साझा दायित्व हो । यसका लागि प्रदूषणको रोकथाम र नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धन एवं जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु हाम्रो साझा कर्तव्य हो ।

यस सन्दर्भमा विश्व वातावरण दिवस २०७६ को अवसरमा आयोजित वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन विषयक राष्ट्रिय कार्यशाला गोष्ठीमा प्रमुख आतिथ्यता ग्रहण गरी हौसला प्रदान गर्नुभएकोमा सम्माननीय राष्ट्रपति श्रीमति विद्यादेवी भण्डारीज्यूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन सहित हामी सहभागीहरूले निम्न बमोजिमको प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दै यसको कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध सबैमा हार्दिक आवाहन गर्दछौं ।

१. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहहरूले आफ्ना नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तनका विषयहरूलाई आन्तरिकीकरण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
२. वातावरण र जलवायु परिवर्तनसंग सम्बन्धित तथ्यांकहरू अद्यावधिक गर्नका लागि स्थानीय तहमा मौसम सूचना केन्द्र (Weather Information Center) स्थापना गर्न पहल गर्ने ।
३. विकास आयोजना र भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा संचालन गर्दा वातावरणमैत्री र जलवायु उत्थानशीलताका अवधारणाहरू अवलम्बन गर्ने । खासगरी शहरी क्षेत्रका मुख्य सडकहरूको डिजाइन र निर्माण गर्दा साइकल लेन र पैदलमार्गको व्यवस्था गर्ने ।

४. विकास आयोजना कार्यान्वयन गर्नुपूर्व वातावरणीय प्रभाव अध्ययन गरी कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीको विकास गर्ने साथै वातावरणीय अनुगमन प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्ने ।
५. स्थानीय जलवायु अनुकूलन कार्यक्रम संचालन गर्दा तुलनात्मक लाभको क्षेत्र पहिचान गरी कृषि र वनमा आधारित व्यवसायिक पकेट क्षेत्रको विकास गर्ने ।
६. नेपाल स्वच्छ ऊर्जा उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्दै गएको अवस्थामा घरेलु, उद्योग र यातायात क्षेत्रमा स्वच्छ ऊर्जाको उपयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
७. प्रकृतिमा आधारित आन्तरिक र बाह्य पर्यटन प्रवर्द्धन गर्नका लागि सरकार, निजी क्षेत्र, सहकारी र स्थानीय समुदायको सहभागितामा नयाँ प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरूको पहिचान गरी पर्यटकीय गन्तव्य स्थलको रूपमा विकास गर्ने ।
८. स्थानीय तहहरूले आफ्नो क्षेत्रभित्र सबै प्रकारका प्रदूषणको रोकथाम र नियन्त्रण, फोहरमैला व्यवस्थापन र हरियाली प्रवर्द्धनका निम्ति नीति, कानून तथा योजनाहरू निर्माण गरी कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । हरियाली प्रवर्द्धनको कार्यक्रम संचालन गर्दा फलफूल तथा जडिबुटीको वृक्षारोपणलाई प्राथमिकता दिने ।
९. यातायात, ठूला उद्योग र पूर्वाधार निर्माणबाट हुने वायु प्रदूषणको रोकथाम र नियन्त्रणको लागि नीति, योजना र कार्यक्रममार्फत सम्बोधन गर्ने ।
१०. जलवायु परिवर्तनका असर र प्रभावहरूको अध्ययन अनुसन्धानलाई जोड दिने ।
११. जलवायु परिवर्तनको बढि जोखिममा परेका ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका, महिला र भिन्न क्षमता भएका समूहलाई लक्षित गरी प्राथमिकताका साथ जलवायु अनुकूलनका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
१२. वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन एक अन्तरक्षेत्रगत विषय भएको हुँदा तिनै तहका सरकारहरूले जनचेतना अभिवृद्धि, संरक्षण शिक्षा र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
१३. समृद्धि र सुखको आधारशिलाको रूपमा रहेको कृषि र खाद्य सुरक्षाको विषयलाई सबै तहका सरकारहरूले प्रवर्द्धन गर्ने ।
१४. संवेदनशील क्षेत्रहरूमा पूर्वाधार विकास गर्दा तथा शहरीकरण गर्दा वैज्ञानिक भूउपयोग योजनाको तर्जुमा गरी त्यही आधारमा डिजाइन गरी निर्माण गर्ने ।
१५. पानीका स्रोतहरूको संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरू प्राथमिकताका साथ संचालन गर्ने ।
१६. प्लाष्टिकजन्य पदार्थको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्न वातावरणमैत्री वस्तुहरूको उत्पादन तथा प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने ।
१७. वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी नीति निर्माण, अध्ययन अनुसन्धान तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा लैंगिक नेतृत्व सहितको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

अन्त्यमा, स्थानीय, प्रादेशिक र राष्ट्रिय स्तरमा महत्वपूर्ण सरोकारको रूपमा रहेको वातावरण र जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनको विषयमा पहिलोपटक काठमाडौं बाहिर यो राष्ट्रिय कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरेकोमा वन तथा वातावरण मन्त्रालय र सबै सहयोगी संस्थाहरूलाई धन्यवाद दिदै आगामी दिनमा समेत यस्ता कार्यक्रमहरू संचालन हुने विश्वास व्यक्त गर्दछौं ।